

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Anul .. 20 cor.

Săptămână .. 10 "

Zilnic .. 2 "

De Duminecă pe an 4

coroane.

România și America

10 coroane.

Franța și străinătate

zi pe sut 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmoud: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502

Congresul învățătoresc.

Mâne ar fi să se întrunească în Blaj congresul tuturor învățătorilor români de ambele confesiuni.

Nu știm dacă în urma discuțiunii ce s'a făcut în presă, se va ține ori se va renunța la acest congres, căci reazumând aceasta discuție, putem constata că ea n'a fost favorabilă ideii unui congres mare, care să scoată pe învățători din cetatea organizațiilor lor de azi.

Ori se va ține însă ori nu, cei ce s'adună vor trebui să ție cont de aceasta opinie ce s'a format, și care în definitiv nu este împotriva năzuințelor învățătorilor de a-și ameliora starea lor, dar care a cumpănit bine urmările acestei acțiuni în toate ale și eventuale consecințe. Iar aceste consecințe ne deschid astfel de perspective, încât nici cel mai fervent amic al cauzei învățătorilor, nu mai poate îndrăzni să sfătuiască aceasta cale presărată cu atâtea primejdii. Nespun de îmbucurător și vrednic de o deosebită mențiune — pentru-că denotă profunda devoție și spiritul larg de sacrificiu a scălimii noastre față de interesele noastre perioare — este, că înșiși învățătorii, au ales cei mai mulți cuvintele advertizatoare și au făcut ei înșiși sacrificiul nobil al învățătorilor câte legau de acțiunea lor.

Faptul acesta onorează dăscălimea română și suntem convinși, că precum el ni-a emoționat sincer pe noi, tot așa va fi luat la cunoștință de toată lumea românească, de toți factorii vieții noastre publice, de întreg poporul românesc chiar, la a cărui inimă trebuie bătut cu insistență și suntem siguri că și-o va deschide și față de pretenziile juste ale învățătorilor români, cum și-a deschis-o și și-o deschide pentru atâtea alte mari și grele sacrificii ce i-se cer.

Soarta învățătorilor români, este ca însoțită soarta poporului românesc, a suferinții, a jefirii de sine. Asemenea lui, învățătorii români, au și o altă misiune, decât cea a educațiunii, a carierii lor.

Suntem cu toții fii unui neam în suferințe, care avem și o altă țintă pe lângă cea a fericirii personale și vremelnice.

D'aci urmează că fiecare dintre noi trebuie să suportăm cu resignare greul nostru, pe care poate nu-l cunosc fiii altor neamuri mai fericite.

Tot atât de adevărat este însă, că chiar în interesul scopurilor ce urmărim, trebuie să ne îngrijim ca nici o clasă a noastră să nu sucumbe sub greutatea condițiilor sale de existență. Și dacă poate fi o prioritate față de una ori alta pătură a neamului nostru, aceasta prioritate noi din tot sufletul o votăm pe seama învățătorilor noștri, cari îndeplinesc de sigur cea mai însemnată misiune în viața noastră de neam.

Situația învățătorilor români este de așa încât n'are nevoie de această prioritate, pentru a chema asupra ei tot interesul și

toată bunăvoința societății române, a forurilor noastre bisericești și școlare și a poporului român.

Aici trebuie ajutat și încă grabnic. Știm că ce enorme sunt sacrificiile ce se cer, pentru a putea ajuta ceva. Ori cât de enorme ar fi însă, ele trebuie căutate și câștigate cu un ceas mai înainte.

Afacerea învățătorilor este adusă și în congresul național bisericesc, întrunit tocmai acum în Sibiu. Nu ne îndoim, că suprema corporație a bisericii răsăritene, precum și autoritățile bisericii unite, vor chibzui asupra chipului și mijloacelor de a grăbi în ajutorul învățătorilor. Să nu ne facem însă iluzii. Hotărârile ori cât de frumoase și de simțite, vor rămânea în lipsă de mijloace, în cartoanele Conzistoarelor, dacă nu va veni munificența publicului și a întreg poporului într'ajutor.

Iar ca aceasta să se întâmple, va fi nevoie să scoatem plângerea aceasta justă și dreaptă din cercul strâmt și fără răsunset al adunărilor de învățători și să o aducem în auzul tuturor, zilnic să o agităm și să îndemnăm poporul la jertfe.

Din partea noastră, și credem că ne putem face interpretul tuturor — aducem învățătorilor aceasta promisiune, în preajma congresului lor de mâne, care după părerea noastră ar trebui, — oprindu-se aci! — să se mulțumească deocamdată cu acest succes.

Ungurii și politica engleză. În numărul cel mai proaspăt al revistei »Le Courrier Européen« dl dr. Albert Ferencz scrie o notiță despre prietenia la cataramă legată între Unguri și Englezi. Dânsul spune, că scopul acestui prieteșug este de a slăbi înrăurirea și puterea Germaniei înlocuindu-o cu influința engleză. Citează un articol a lui Lengyel Zoltán din »A nap«, în care se spune aceasta pe șleau. Prietenia cu Ungurii, zice Lengyel, este numai o verigă în lanțul de prietenie pe cari și l-au făcut Englezii pentru a izola Germania încunjurând-o cu vrăjmași. Acelaș scop îl servesc »entente cordiale« cu Franța, înrudirea regelui Spaniei prin căsătoria cu principesa Ema, a cărei înrăurire începe să se simtă în Spania și devoțiunea diplomației italiene către cea engleză. Prietenia anglo-maghiară are de scop reconstituirea imperiului lui Matei Corvinul. Ungurii vor deveni singura mare putere între Berlin și Constantinopol.

Acestor declarații copilăroase le opune acuma Morning Post, organul conservatorilor englezi și post-paralul boerimii engleze care a vizitat Budapesta, o declarație categorică și neîndoioasă. Declarația asta este un duș rece administrat frigurilor utopice ungurești.

De altă parte ea adresează și șefilor unguri, lui Kossuth și Apponyi o lecție pe care aceștia vor fi destul de cumiți pentru a trece sub tăcere.

Iată declarația marelui ziar englez în întregime:

»Vizita Eighty-Clubului în Ungaria a dobândit o însemnătate la care nu se gândiseră de loc vizitatorii atunci, când au primit invitarea partidului kossuthist. Dacă Ungurii ar fi cunoscut poziția Eighty-Clubului în Anglia, fără îndoială, că nu și-ar fi dat o silință zadarnică.

De altă parte dacă Eighty-Clubul ar fi prevăzut utilizarea la care s'ar fi pretat vizita lor și dacă ar fi cunoscut adevăratul caracter al partidului kossuthist, el nu ar fi primit decât cu rezervă invitarea celor doi oameni politici, cari nu cunosc îndeajuns raportul politic al celor două partide. Singuri Apponyi și Kossuth sunt răspunzători de vizita acestora, care n'a fost decât o intrigă dibace și care a fost aranjată astfel, ca să dovedească pretenziile simpatii ale liberalilor englezi față de partidul kossuthist. Este foarte regretabil, că s'a găsit un cerc englez pentru a lua parte la niște demonstrații vătămătoare pentru monarhie și pentru împăratul-rege. Această vizită nu va avea alt rezultat decât de a pune pe Sir Eduard Grey (ministrul afacerilor străine englez) într'o situațiune neplăcută!«

Un limbaj mai categoric și mai hotărât nici că se putea. Declarația aceasta dărâmă tot ce vizita Eighty-Clubului clădise în — mintea și inimele Ungurilor.

Libertatea întrunirii și Asociațiunea.

De dr. U. T. Mihaiu.

Țara natală a libertății întrunirii și asociațiunii e Anglia. Pe continent se inaugurează aceste libertăți gemene de revoluția franceză 1789, după care străbat succesive și în celelalte state vechi și noi. În mulțimea caotică de întâmplări și episoade pe care le-a grămădit secolii, ne vom orienta mai bine, dacă urmărim ca de obicei firul istoric cronologic, care este și cel logic.

1) Anglia.

Ușicul original, unde sunt începuturile libertății întrunirii conservate, e colecțiunea de Epistole a lui Junius. În aceste scrisori, care sunt pamfleturile cele mai profunde și geniale, ce le cunosc anele politice, se reglindeste corupțiunea ministerială și administrativă a secolului XVIII în Anglia. Mai ales regimul despotic și mitarnic a lui Georg III, a cărui ministrii devoți și slugarnici erau Lord North și Grenville, e demascat în toată nuditătea lui scandaloasă și destrăbălată, și învinovătit de o neglijență criminală în »datorințele lor față de țară, de cei răpaușați față de cei prezenți și față de posteritate«.

Georg III caută a întregi prestigiul curții, diminuat prin revoluția din 1688, care pune camera de jos pe o treaptă egală cu tronul, prin un sistem secret, mercenar, coruptiv. Regele și curtisanii lui prădează sume enorme pentru a cumpăra majoritatea voturilor în camera comunelor, ce succede cu atât mai mult, fiind partida whigs întrun stadiu de desorganizare. Ministrii primeau,

după cum istorisește un observator inteligent, instrucțiunile și propunerile pentru debaterile camerei, prealabil dela rege, care avea toată puterea în mână lui, care comanda armata, care făcea promoțiunile ecleziastice, care acorda ori refusa titlurile, onorurile, salariile, pensiunile.

În atmosfera asta inficiată se ridică în camera comunelor un fidel și îndrăzneț interpret al opiniei publice, care are cetezanța a stigmatiza acest sistem politic prevaricat și depravat. Numele acestui deputat e Wilkes, ales în comitatul Middlesex. Regele scrie momentan ministrului său North: »Eu cred, că e foarte nemerit a vă informa, că expulsiunea lui Wilkes pare esențial necesară și trebuie efectuată«. În 1769 expulsează parlamentul pe Wilkes pentru defaimă. Dar comitatul Middlesex îl realege imediat împotriva tuturor violențelor și abuzurilor înscenate din partea regimului insinuant. Wilkes e a doua oră relegat din parlament, dar electorii lui îi încred din nou mandatul detras. Wilkes e a treia oară expulsat din parlament și substituit prin colonelul Lutrell contra voinței alegătorilor din Middlesex. Atunci a lansat scriitorul anonim Iunius dojana lui vestită: »Există o epocă, unde oamenii înceată în mod evident a mai fi reprezentați. Această epocă a sosit. Camera de jos nu mai reprezintă poporul«.

»Un membru relegat din cameră devine prin asta incapabil a fi reales? Walpole a fost închis în Turn și ajunge reales, ministrul partidei whigs. E o manieră stranie a opoza o supoziție improbabilă, față, de un fapt, care se dovedește de sine«. (Iunius. Epistola XVI.)

Iunius dă prin atacurile sale antiministeriale, pe lângă tot tonul lor veninos și cerbicos o autoritate nouă pressei. Iunius e persecutat de toți detectivii, dar ideile și bravura lui nu au putut fi întemnițate, ele deslănțue o mare tempestă populară care se rostogolește peste țara întreagă. Într'acea s'a însănoșat și veteranul liberalismului, Lord Chanthan, el apare în camera Lorzilor unde atacă cu elocința lui fenomenală usurpațiunea camerei de jos, blamând escesele guvernului cu o retorică sublimă și cu un dispreț mare, cerând urgent reforma parlamentară. În vorbirea asta lui Lord Chanthan zace simburile marelui gând, care duce ulterior la democratizarea vieții publice.

Chamberlain și Churchill sunt destructori, conservatori și reformatori, contrastele nu zac în ei, ci în jurul lor, în mediul în care trăiesc și pe care îl reflectează. Partida stagnațiunii nu mai există. Tory și Whigs sunt transformați, ei fac zic — racuri, curbe, întorcături, pentru a se atinge ori a se reuni pentru a merge paralel, nu mai există separare absolută, deosebirea mai este numai în amintiri, obiceiuri, în maniere pentru a vorbi cu Lord d'Aurec. Isvorul viu de putere care a făcut metamorfosa asta necrezută, a pornit dela Middlesex. Pornirea dela Middlesex a reformat politic toată societatea engleză, acest curent se simte încă azi în reformele parlamentare, care preocupă statul nostru. Fără pionirii zeloși dela Middlesex am sta încă pe continent înămoliți în evul mediu.

Toate reformele mari cari reînnoiesc Anglia, libertatea comercială, reforma parlamentară, libertatea religioasă, au fost obținute sub presiunea întrunirilor publice, prin asociațiuni extraparlamentare, cluburi etc. așa vedem că libertatea întrunirii e una din

cele mai necesare atribuțiuni a progresului material, social și politic.

Libertatea asociațiunilor se dezvoltă întâi dată tot în Anglia, în restimpul dela 1800—1826. Pe la 1740 începe formațiunea clasei uvriere, trei zeci de ani mai târziu, 1770, e această clasă încheagată, după alții trei zeci de ani, pe la 1800, ea stă în apogeul ei, după 1800 începe să decadă în cel mai trist pauperism, uvrierimea sănătoasă degenerază în proletariatul fabricant. Acestea sunt etapele evolutive și cronologice.

Influența adunărilor politice asupra conduitei regimului, datează dela lupta lui Wilkes contra parlamentului mituit. Întrunirea civilor din Middlesex lasă întâia dată să se simtă puterea agitațiunii politice. Ea e preludiul libertății întrunirilor, care joacă mai târziu un rol atât de preponderant în viața statului. Societățile și cluburile politice se constituie, pentru a creă și a organiza opiniunea publică. Dezvoltarea discușiunilor și înrăurirea ce începe să exerseze un număr conziderabil de oameni, gata a secundă și a ajutoră personal ori-ce curent politic, anunță timpul modern, care dovedește, că parlamentul nu poate există fără să țină socoteală de sentimentele masselor. În frământările acestea se cristalizează acel liberalism ciudat și încântător care caracterizează Anglia contemporană. Întrunirile politice, platforma, au azi dincolo de Canal, plină libertate, puterea lor e incalculabilă. Prin reuniunea »Cucus« i-a succes lui Chamberlain a introduce radicalismul în partida whigs epuizată și pe cale analogă, a reorganizat lord Churchill torysmul pe bază democrată. Inovațiunile aceste sunt originale, un sânge popular virginial începe să circuleze în corpurile partidelor vechi. Organizațiunea lui Chamberlain și lord Churchill, vin a formă în Anglia o nouă nobilime parlamentară, o adevărată aristocrație democrată, a cărei cult politic este: *îngrijirea, ameliorarea și elevarea materială și socială a mulțimei numerice.*

Puterea politică a întrunirilor care era încă la Middlesex mică, ia proporțiuni mari, ce forțează torismul a se amesteca cu plebeismul cu socialismul municipal.

Partida Tory, cea mai conservativă, nu mai poate rămâne de acum înainte o supapă ori un tampon de siguranță, ea devine încălzitorul și căldarea în locomotiva parlamentarismului. Torysmul democratizat începe să concureze cu radicalismul whigs.

Din Dietă.

— Dela corespondentul nostru. —

— Ședința de Vineri 19 Octomvrie. —

Deși întruniți în număr destul de mare, deputații arată azi puțin interes pentru debateri.

Ministrul-președinte cetește textul unei legi pentru repatrierea osâmintelor lui Rákóczy II, și ale celorlalți revoluționari Unguri înmormântați în țări străine. Mai interesante au fost răspunsurile date de ministrul instrucției publice relativ la mai multe interpelări. Cel dintâiu răspuns se refera la o interpelare a deputatului român Dr. Ștefan Petrovici prin care acesta invită pe ministru să retragă cunoscuta ordonanță a ministrului Lukács pentru învățământul limbei ungurești.

Trebuie remarcată lipsa de conștiință cu care ministrul a întârziat să răspundă acestei interpelări deși după regulamentul camerei

el este dator să răspundă în termin de o lună, în vreme ce interpelarea i-s'a adresat încă din sesiunea trecută a camerei, deci de cel puțin 3 luni de zile.

Dar să căutăm răspunsul însuși. Siugurul răspuns firesc și logic ar fi fost retragerea ordonanței ilegale. În mintea oricărui om el ar fi fost singurul cu putință.

Un ministru a cărui întreagă nizuință a fost de a înlătura într'o luptă uriașă în opoziție pe un guvern, înfierat ca trădător, ilegal și anticonstituțional, nici nu ar fi avut nevoie de o astfel de interpelare, ci ar fi trebuit să retragă din îndemnul său o astfel de lege. Aceasta ar fi fost mai presus de toate o cerință a *cinstei politice.*

Răspunsul lui Appónyi arată însă încă odată cât de mare este acordul dintre toți ungurii pe cari de altcum îi despart prăpăstii de vederi politice, atunci când este vorba de chestiunea naționalităților.

Suntem atât de obicinuiți cu astfel de lucruri, cu această solidaritate ungurească, împotriva noastră, încât ne-ar fi mirat contrariul.

Răspunsul ministrului ne mai aduce și îndemn de a stă veghe la pragul școalelor noastre. În mijlocul aplauselor camerei el a prevestit o lege prin care va căută și mai mult să răpească școlilor noastre caracterul românesc.

Unde se va oprî ungurismul pe acest povirniș pe care pare a aluneca tot mai repede? Sau când vom fi noi în stare ca să-l oprim?

În afacerea fondurilor năsăudane, Appónyi a amânat răspunsul din cauza marelui număr de acte și documente. Dar nici în afacerea asta nu putem aștepta nimic bine.

În afacerea *Măneguțiu*, răspunzând unei interpelări alui Bánffy, ministrul zice că singura chestiune asupra căreia guvernul are să hotărască este dacă Maneguțiu trebuie despăgubit pentru intervalul dintre prima hotărâre a Conzistorului metropolitan din Sibiu și dintre a doua definitivă a Conzistorului episcopesc din Arad.

Ședința.

Ședința se deschide la orele 11 1/2.

Președintele prezintă mai multe acte și cereri intrate la biuroul camerei. Între aceste se găsește și cererea bunului oraș *Hódmezővásárhely* de a se lua măsuri împotriva agitațiilor naționaliste. Propune pe urmă unele măsuri de luat pentru primirea osâmintelor lui Rákóczy și roagă pe deputați de a se prezenta în costum național și a forma un cortegiu de onoare cadavruului repatriat. Propune ca din incidentul acesta ședințele camerei să fie suspendate pe timpul dela 26 până la 31 Octombrie. Propunerile se incuviințează.

Ministrul-președinte *Wekerle* depune un proiect de lege prin care se reabilitează memoria lui Rákóczy și se dispune ca osâmintele acestuia să se depună spre vecinică odihnă în catedrala din Cașovia, iar ale lui Thököly Imre în biserica evangelică din Kesmark. Guvernul este îndatorat de-a plăti toate cheltuielile avute cu transportul și înmormântarea cadavrelor, în suma de 500.000 de coroane. Proiectul accentuiază că nu va avea nici o consecință de drept civil (în privința averii repatrioților care fusese confiscată și dăruită altor familii).

Camera incuviințează și secțiunea respectivă își începe lucrarea.

Ministrul instrucției publice *Apponyi Albert* răspunde întâi interpelării deputatului român Dr. Ștefan *Petrovici* în chestiunea ordonanței lui Lukács. Declară că ordonanța aceasta a fost legală, căci nu conține decât executarea unor legi cu excepția unei singure dispoziții după care învățătorii cari nu vor depune destulă silință în instrucția limbii ungurești, vor putea fi urmăriți prin anchetă disciplinară. Ministrul aprobă însă și dispoziția aceasta, deși ea este ilegală, și se va îngriji ca ea să fie înscrisă în lege.

Dr. Ștefan Petrovici arată cu o logică neînduplecată nedreptatea ministrului. Din două una; ori toate ordonanțele unui guvern anticonstituționale sunt ilegale și deci trebuiesc retrase și anulate ori ele sunt toate legale. Partidul dela putere știm a osândit toate actele și ordonanțele guvernului trecut înfrându-le ca ilegale, deci și ordonanța aceasta trebuie declarată ilegală. Declară că este *nemulțămît* cu răspunsul ministrului.

Camera, bine înțeles, admite punctul de vedere al ministrului.

Ministrul *Apponyi* răspunde interpelării lui Bánffy în afacerea Măneguțiu. Hotărîrea Conzistorului din Sibiu fiind necorăspunzătoare legii, afacerea a fost judecată de Conzistorul din Arad a cărui hotărîre este legală. Neuzând Măneguțiu de dreptul de apel, afacerea s'a închis. Datoria ministrului este de-a stabili numai atîta, dacă Măneguțiu va trebui despăgubit pentru dauna suferită în restimpul dintre hotărîrea întâi și a doua.

Baronul *Bánffy* ia act de răspuns, dar' ar fi dorit mai multă energie din partea guvernului.

Ministrul *Apponyi* răspunde interpelării deputatului *Vizy Ferencz* în afacerea lefurilor învățărești. Spune că în limitele puterii economice a statului, el se va îngriji de urcarea acestor lefuri.

O voce. Să se cheltuiască mai puțin pentru armată și mai mult pentru învățămînt!

Ministrul *Apponyi*: Guvernul instrucției publice în înțelegere cu ministrul de finanțe studiază chestiunea de a îmbunătăți lefurile celorlalți învățători, nu numai pe ale celor de stat. Spune că numărul cel mare de învățători fără post este o stavilă întru urcarea lefurilor celorlalți.

Camera admite răspunsul ministrului.

După o pauză de 15 minute s'a ales prin sorți juriul care va hotărî asupra cazului de incompatibilitate a lui *Mikszáth Kálmán* deputatul de Făgăraș. În juriul acesta este și deputatul român dr. *Aurel Novac*.

Membrii juriului depun jurămîntul.
Ședința s'a ridicat la orele 2.

Pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

Plan de acțiune.

Suntem rugați a publica următoarea scrisoare:

București, 2/15 Oct. 1906.

Onorată Redacțiune!

După hotărîrea luată la expoziție cu ocazia banchetului din 27 August v. de a se întruni corurile în tot anul în câte un oraș din țară și Ungaria, am fost cel dintâiu, care am propus în presa, ca tot la 5 ani să se întruniască toate corurile românești la arenele romane, pentru a obține *contactul direct*, care va contribui în cea mai mare măsură la unitatea noastră culturală.

Vreau să accentuez acest lucru în deosebi pentru motivul, că ziarul »Universul« într'un număr al său din săptămîna trecută scrie la locul prim, că dnii *Aslan* și *Ioanin* au lansat mai întâiu ideea întrunirii din 5 în 5 ani a corurilor.

»Dimeineața« nrul 924 și »Tribuna« nrul 169 atestă însă, că eu am lansat ideea aceasta pînă încă nici nu plecaseră corurile din țară.

Că m'a preocupat mult ideea de a contribui după puteri la ajungerea idealului nostru național se adevărește și prin faptul, că de astădată mă prezint publicului românesc cu un plan de acțiune și pentru susținerea contractului intermediar, pe calea publicității.

A început să se lucreze de un timp încoace pentru unitatea noastră culturală, dar nu cu destul temei și nu după un sistem bine de terminat.

N'avem o revistă, care să urmărească sistematic și cu mare aparat compunerea unui tablou cultural, economic și social al Românilor de pretutindeni.

Scopul acesta se poate ajunge numai printr'o revistă mare săptămînală — tribună liberă pentru toți cei chemați — care să nu facă politică miștantă, ci în schimb să se ocupe cu chestiile mari economice-culturale ale Românilor și succesiv să copună tabloul social-cultural:

1. al Românilor din regat,
2. al Românilor din Ungaria,
3. al celor din Bucovina,
4. din Macedonia și

NOTĂ. Toate zările sunt căduros rugate a publica această scrisoare.

5. din Basarabia.

Așadar revista săptămînală se va ocupa în fiecare număr al său, în rubrici separate, cu toți Românilor, publicînd articole informative și instructive despre ei, și pe lângă aceasta va da în fiecare din cele 5 rubrici speciale câte o cronică despre mișcarea culturală-socială din fiecare săptămîna, a Românilor respectivi, precum și producții originale, literare și artistice.

Că această revistă se va putea redacta numai în România, nu mai încapă îndoială. *Eu am și făcut cei dintâi pași necesari în această direcție și ca planul de acțiune să fie încununat cu succes desăvârșit, mai e nevoie numai de concursul moral și material al Românilor din toate țările.*

Ceice se simt îndemnați a contribui în felul specificat mai sus pentru cel mai mare ideal al nostru, sunt rugați a se angaja la munca ce se cere spre acest scop, și a se face vrednici de neamul lor după puterile, de cari dispun.

Toți cei-ce aderează la această idee și toți cei-ce doresc să-și dea concursul moral, ori material, la ducerea ei în îndeplinire, sunt invitați a se adresa subscrișului, pentru a li-se servi informațiuni detaiate.

Mulțumindu-Vă, Onorată Redacțiune, pentru marele serviciu, ce-l faceți cauzei noastre atuturora,
semnez cu deosebită stimă

Dr. **Dionisie Stoica.**
Str. Sculpturei, 48.

Procesul ziarului „Világszabadság“.

— Dela corespondentul nostru. —

Cititorii nostri își vor aminti de felul cum astă-vară ministrul de justiție își începuse *era cea nouă* prin confiscarea nocturnă a ziarelor socialiste. Cu faptele acestea răușise să-și câștige primele antipatii în sânul majorității kossuthiste. Interpelarea lui *Bródy Ernő* a lovit în chipul cel mai necruțător în felul acesta de a privi libertatea presei. După ordinul ministrului de justiție procurorul confiscase două articole pretinse revoluționare ale ziarului socialist »Világszabadság«. Ei bine Curtea cu jurați a dat cea mai categorică dezmințire și reprobare a ministrului și a procurorului său, rostind un *verdict de achitare*.

Iată pasagiile încriminate:

Secerișul se face cu patul puștii. În toate părțile se văd jandarmi și soldați. Baionetele ascuțite slipească și jandarmii nu vânează tâlhari, ucigași și hoți. Aceștia pot să fie liniștiți, căci acuma baioneta are chef de a intra în pînțele oamenilor cinstiți. Această activitate a puterii armate se face numai, ca buzunarile trântorilor să se umple fără greș și lipsă. Noi însă să fim de o sută de ori mai bine niște căni răsvrățiți la cari să caute scrașnind din măsele ucigașii și jupuitorii poporului, decât niște vite răbdurii.

Articolul al doilea este intitulat »Unde-i vrăjmașul? Iată pasajul din chistiune:

Guvernele constituționale n'au cutezat nici o dată de a se arăta atît de vrăjmașe jurate muncitorilor ca acuma. Muncitorii plătesc milioane ca impozite, totuși suprefecții osândesc pe muncitori la câte 30—60 de zile de recluziune, dacă ei cer o bucăică mai mare de pîne. Ministrul, suprefecții, jandarmi, socot, că singura lor chemare e de a apăsa, chinui și schingiui poporul.

Dupa ce s'a dat citire acestor articole, a urmat interogatorul.

Președintele întrebă pe inculpat, dacă se simte vinovat. Acesta neagă.

Pres.: Ești acuzat, că ai ațâțat ura împotriva clasei de proprietari.

Acuzatul: Știu, dar articolul nu ațâță.

— De unde ai avut datele articolului.

— Din impresiile mele proprii. Astă-vară am fost pe *Alföld* (pusta ungurească) și am văzut singur cu ochii mei, ceea-ce am descris.

— Spune-ne un loc, unde s'a întîmplat.

— Am văzut bunăoară la gara dela *Békéscsaba* cum jandarmul a lovit cu patul puștii pe un lucrător rutean care voia să se dea jos din tren. Am mai văzut ast-fel

de scene la *Ujverbász*. În *Canija* turcească am văzut urme de sânge în locul unde muncitorii greviști se adunaseră.

După interogator au urmat pledoariile. Jurații după o scurtă chibzuire au *achitat* pe inculpat.

O lămurire.

Di *Dimitrie Birăuțiu*, redactorul »Poporului Român« ne trimite o scrisoare mînioasă drept răspuns la comentariile cu care ziarul nostru a însoțit achitarea sa în procesele »Poporului Român«. Dar mânia, — se dovedește și-n cazul de față — nu e un sfătuitor bun. Di *Birăuțiu* supărat fără vreun motiv real, singur numai pentru faptul că am dat publicității cazul d-sale, ceea-ce a trebuit s'o facem cu atît mai vîrtos, întrucît am observat, că D-sa a uitat să-și informeze măcar cetitorii — voind să se scuze se acuză singur, încît o apărare numai acum ar avea loc, după punerea pe hîrtie a propriilor sale șire. Iată scrisoarea dlui *Birăuțiu*:

Domnule Redactor!

Abia astăzi m'am rentors dela *București*, unde am plecat imediat după pertractarea procesului din *Sămbăta* trecută și sunt peste măsură surprins de comentarele cu cari însoțiți D-voastră știrea despre retragerea proceselor intentate contra foii »Poporul Român«.

E de regretat, că și D-voastră, care trebuie, că aveți cunoștință despre originea acestor procese — sunt silit să Vă dau lămuriri și involuntar îmi vine să vă pun întrebarea: Ce e la mijloc dlor dela »Tribuna«: bunăcredință ori reavoință?

Procesele acestea sistate s'au pornit contra foii sub guvernul *Fejérváry* și după dreptate trebuiau de mult sistate, ca și celelalte 280 la număr între care erau și ale »Tribunei« afară de unul.

Articolii din chestiune nu eu i-am scris, ce la timpul său am declarat și în »Poporul Român« și și înaintea judelei de investigație. Am căzut în cursă în urma faptului, că un domn »hangoș« după tufă, a căpătat friguri, când a fost vorba să răspundă pentru ceea-ce a scris. A rămas să-și caute »locșitor«, căci *strohmann*-ul nimănui nu mă fac, nici eu n'am lipsă de *strohmann*. Am făcut și fac politică, dar nu cu capu în pîrete. Pentru faptele mele răspund, răspundă și altul pentru ale lui.

Dar nu asta e principalul.

Procesele după dreptate trebuiau sistate de mult. Am și rugat pe deputații nostri ca să intervină în cauză. Au și intervenit, dar fără rezultat. Am rugat apoi pe un alt domn cu mai multă influință și încă în prezența dlui director al »Tribunei« — ca să intervină pentru sistarea proceselor, căci nu aveam pic de voie să mă las închis, ba chiar și nimicit materialicește pentru altul, căci osînda pentru trei articoli de bună seamă nu era mică.

S'au sistat deci procesele intentate sub *Fehérváry* contra »Poporului Român« cu același drept ca și contra »Tribunei«. Că procurorul cum motivează purcederea — puțin mă împoartă.

»Tribuna« zice, însă, că procurorul a mers pînă la »vădita desconsiderare a legii« când a sistat procesele.

Nu gîndiți dlor, că și cetitorii d-voastre vor fi știind judecă?

Budapesta, la 18 Octomvrie n.

Dimitrie Birăuțiu,
redactorul »Poporului Român«.

Am publicat întregă scrisoarea dlui *Birăuțiu*, pentruca publicul să cunoască și tonul care discuta dl *Birăuțiu*.

Incolo avem o singură rectificare. Di *Birăuțiu* zice, că procesele în contra »Poporului Român« s'au asistat cu aceleș drept, cu care s'au sistat împotriva »Tribunei«. Se poate. Procurorul a motivat absolvirea sa altfel — dar dl *Birăuțiu* zice, că aceasta »puțin împoartă«. Bine. Ceea-ce împoartă însă dl *Birăuțiu*, e că »Tribuna« n'a cerut sistarea nici unui proces — și nici nu s'au sistat toate, dovadă procesul împotriva dlui *A. Indreica* osândit la 7 luni temniță și ziarul la 500 cor., amendă — n'a cerut-o nici la dl *Polónyi*, nici la acel anumit »domn cu mai multă influință«.

Di *Birăuțiu* însă a cerut-o și aceasta e ce — nu trebuia să facă. Aceasta este și ce poate înțersă publicitatea în afacerea acestor procese.

La chestia congresului învățătoresc

Primim următoarele:

Onorată Redacțiune!

În urma stării deplorabile în care se găsește învățătoria noastră la școlile primare gr.-or. și urma strigătului de alarmă ce s'a dat prin jurnale în direcțiunea această, în vederea ținerii Congresului național bisericesc, mai mulți învățători din Țara-Bărsii în frunte cu valorosul și neobositul învățator și director Ioan Darius, și-a pus la cale ținerea unei consfătuiri confidentiale cu învățătorii din împrejurimea Brașovului și din alte părți ale Arhidiecezei ba și ale Metropoliei noastre, care în 29 Septembrie v. a. c., s'a și ținut în Brașov în edificiul gimnazial.

Consfătuirea a fost deschisă prin dl director I. Darius, care prin un discurs avântat a arătat însemnătatea acestei întruniri în fața situațiunii materiale actuale a învățătorilor și a interpretat cu demnitate intențiunile autonomiei bisericești noastre, și că nouă învățătorilor confesionali din Metropolia noastră nu ne este permis a eși pe nici o cale din cadrele constituției noastre sau afară din granițele statului nostru organic, ci în sfera aceasta să căutăm împreună cu Ven. Consistore și cu măritul congres național bisericesc, mijloacele prin cari s'ar putea îmbunătăți starea noastră materială, și că numai și numai în aceasta ne-a chemat la cea consfătuire confidentială, care a durat aproape 2 ore și jumătate.

Discursul a fost întâmpinat cu vii aplauze din partea tuturor celor prezenți.

După aceasta constituindu-se consfătuirea a ales unanim de președinte al ei pe harnicul învățator și director I. Darius și de secretar pe dl învățator Pompiliu Dan din Zărnești.

Deși comisiunea inițiatore a acestei consfătuiri lucrase deja un proiect de adresă către Măritul Congres național bisericesc, președintele a dat voie membrilor adunați a-și exprima liber convingerile lor în direcțiunea această, nevoind a le sugera vre-o idee din numitul proiect de adresă, și am fost fericiți a constata, că mai toți vorbitorii au aderat la principiul pomenit de președinte în discursul său, pe urmă s'a citit însuși proiectul de adresă prin dl referent Pompiliu Dan. După o discuție vie și în același timp destul de obiectivă s'a votat unanim în forma ce am onoare a o alătură aici, cu respectuoasa rugare, să binevoiți a o publica în ziarul DVoastră.

Brașov, 3 Octombrie v. 1906.

Nicolae Furnică
învățător

Mărit Congres național-bisericesc:

Este un adevăr recunoscut de toți fără excepțiune, că între multele soiuri de funcționari publici în Ungaria noi învățătorii școlilor primare în privința situației noastre materiale ocupăm locul cel din urmă. Răsplata muncii noastre oficioase este atât de neînsemnată, că nu stă în proporțiune nici cu pregătirea și misiunea noastră culturală și nici cu referințele de trai, cari pe zi ce merge devin tot mai grele și vor ajunge în timpul cel mai apropiat insuportabile. Este constatat mai departe, că dintre toți învățătorii primari în patria noastră noi învățătorii români confesionali suntem cei mai slab salarizați.

Situația, în care ne aflăm, este atât de amară, încât nu se mai poate suferi. A trage mai departe în jugul dăscăliei, așa cum ni s'a hotărât din moși și strămoși, nu mai este compatibil nici cu demnitatea noastră ca oameni și nici cu demnitatea patriei, neamului, bisericești și societății, ale căror cele mai scumpe și mai sfinte interese le servim cu onoare și cu adânc devotament...

Durerii noastre îmbătrânite datu-i-am de multă vreme cu blândețe și cu modestie exemplară expresiune în toate conferințele și întrunirile noastre, iar în timpul din urmă presa noastră duce zălmic în toate părțile zbuciumatul glas de tânguire al dascălilor români.

Avem satisfacția sufletească, că opinia publică este unanimă întru recunoașterea stărei noastre deplorabile și suntem recunoscători și forurilor noastre superioare bisericești, cari ne-au întins nădejdea într-o îmbunătățire a sorții atât de vitrege. Nimenea nu este, care să nu aile de îndreptățită jăluirea noastră, nimenea nu este, care să nu ne dorească alinare durerii. Dar signatura generală a echoului, ce l-a aflat plângerea noastră de mai înainte și din timpul recent, pare că este: Flere possumus, sed iuvare non.

Întrebarea cea mare și grea este: De unde să se ia mijloacele necesare pentru ridicarea salariilor învățătorilor români confesionali?

La această întrebare se dă următorul răspuns pe cât de scurt pe atât și de cuprinzător: Bisericele noastre, ca susținătoare de școli nu sunt în stare din mijloacele proprii să urce salariile învățătorilor, iar a recurge la ajutorul statului însemnează a jertfi autonomia învățământului nostru popular.

Lucru firesc, că cu acest răspuns chestiunea devine foarte odioasă în ochii obștei românești și odiul cade asupra învățătorilor români, că în niziunța lor de a-și ușura traiul propriu ar fi aplicați să se facă înșiși călăii școlilor confesionale.

Convingerea noastră însă este, că un astfel

de răspuns e nelogic și superficial. El este o nouă dovadă despre nervozitatea, pripa și netemeinicia, cu care tractează și se deliberează la noi cele mai vitale chestiuni. Căci este absolut falsă presupunerea, că biserica noastră sau mai corect zis, obștia română gr.-orientală n'ar fi în stare din mijloacele proprii să-și mai susțină școlile dacă cheltuelile ar fi mai mari, ca cele de până acuma. O astfel de presupunere nici nu poate fi admisă în discuțiune, căci ea lovește de-a dreptul în onoarea poporului român, pe care n'avem nici un motiv a-l socoti atât de slab, ca singur să-și facă sfârșitul vieții naționale prin abandonarea școlii confesionale.

Chestiunea ameliorării salariilor învățătoresc studiată cu competența și seriozitatea cuvenită nu numai că nu va deveni odioasă, ci din contră ne va îndruma la o serie întregă de căi și mijloace materiale, cu ajutorul cărora va putea fi rezolvată în dragă voie fără cea mai mică stîrbire a autonomiei noastre școlare confesionale.

Părerea noastră este, că trebuie să se dea ocaziune și corpului didactic român gr.-or., ca să conlucreze la rezolvarea marelui probleme. O astfel de ocaziune ar fi întrunirea învățătorilor români gr.-or. din întreaga metropolie într-o conferință generală, la care să ia parte câte 2-4 delegați ai învățătorilor din fiecare tract protobresbiteral. Scopul acestei conferințe generale să fie: Discutarea mijloacelor pentru ameliorarea situației materiale a învățătorilor,

Cu încredere deplină și cu adâncă venerațiune ne adresăm Măritul Congres național-bisericesc, pe care îl rugăm:

I. Să binevoiască a lua între înțeleptele sale sfaturi și chestia îmbunătățirii salariilor învățătoresc;

II. Să binevoiască totdeauna a dispune și a permite ca în timpul cel mai apropiat învățătorii români gr.-or. din întreaga Metropolie să se întrunească într-o conferință generală după modul și cu scopul arat.

Suntem siguri, că Măritul congres național-bisericesc va primi cu bucurie această propunere și rugare a noastră, pe care o facem, nu pentru că am dori să ne plângem de soarta noastră, ci pentru că voim să trăim și prin noi să trăiască în veci școala noastră confesională, de care biserica nu se poate despărți.

În numele învățătorescilor români gr.-or.
Brașov, 29 Septembrie 1906 v.

Ai Măritului Congres național-bisericesc
Cei mai credincioși servi:

Biroul confătuirei:

I. Darius, preș., Pompiliu Dan, secretar,

Prezenți: V. Fărcaș, Vict. Moldovan, Savu Luca, Șt. Belindescu, V. Bărbaț, N. Ivan, toți din

IDIOTUL.

— Armand Sylvestre. —

În tot deauna am avut o deosebită simpatie față de idioti; și până când va veni vremea să dobândească împărăția cea cerească, toată căldura inimii mele e pentru ei.

Am avut și eu un bun prieten, despre care lumea zicea, că-i idiot. Precum veți vedea mai la vale, aceasta judecată însă a fost nedreaptă și tirană.

Prietenul meu, cari în mai multe lupte crâncene a dat dovadă de o rară bărbăție și de un curaj neîntrecut, în sfârșit s'a căsătorit. A condus înaintea altarului o creațiune gingașă și admirată de toți, ce-o vedeau și pe care o iubia din copilărie.

I-a cerut mâna, deși știuse c'a refuzat-o pe a altuia din motivul, că nu era atât de bogat, cum doreau părinții. A știut însă, că fata a primit o bună creștere, și avea în ea deplină încredere. Zece ani viața lor fusese o adevărată fericire și din căsătoria lor s'au născut doi băieți dragălași.

Se întâmplase, că în o Duminecă, până ce soția lui era la biserică, factorul îi înmână o epi-

stolă adresată soției lui. Scrisoarea aceasta o văzuse de mai multe ori, dar niciodată n'a stărnit în el nici o bănuială. Acum însă un gând sinistru îl cuprinsese. Idealul din copilărie a soției lui cuprinsese în vecinătatea lor o moșie, l-a și văzut odată, dar acela tot deauna l-a încunjurat. Și acum jalusia îl îneca. Cu mână tremurândă a desfăcut epistola... apoi stătu înmărmurit. Durerea, ce-l cuprinsese fusese mai puternică decât mânia; l-a învins. Cu batista își ștergea sudorile plumburie de pe fruntea lui galbenă. Lacrămile ferbinți curgeau șiroaie pe fața lui. Știuse, că dragostea dacă se sfârșește odată, nici cerul, nici pământul și nimic pe lume n'o poate să-i dea tărâie de mai nainte, căci e mai puternică decât moartea și ea învinge ori ce putere omenească. Dacă odată iubirea s'a adevărit falsă, s'a sfârșit orice mângâiere. Să-i ceară milă? L-ar lua în bătaie de joc. S'o omoare? Moartea nu-ți redă, ce-ai pierdut. Și în mintea lui se pârândau, gânduri despre trecutul său fericit, și gânduri despre iadul, în care ajunsese. Bolborosea cuvinte fără nici o logică. Puterile-i slăbiră. Se îngrozea, să spună sentința de moarte. I-se părea, că atunci aceea epistolă ar nota în sânge, în sângele, ce i-ar arde mâna, ca para cea de foc. În toiul unei

bătălii nu te îngrozești de moarte, dar e îngrozitor să storci viața din o femeie.

Sbuciumările lui sufletești nu încetau. Involuntar se duse la fereastră și privi în noianul de părtării. Șoapte dulci, nedeslușite îl treziră din melancolie. Privi în curte. Acolo zări dragălașii lui băieți, cari veseli se jucau în năsip... Copii lor a mândurora! Un vâl negru se ridică după fruntea lui întristată. Pentru trecutul soției lui ar fi fost capabil să facă ori și ce. Dacă-și va omori soția, s'a răzbunat. Dar ce va fi atunci cu copiii? Fiecare copil simte o părțică din dragostea mamei sale. De ce dar să-i facă să sufere fără nici o vină?

E drept, că pentru fiecare bărbat lucrul de căpetenie e onoarea lui. Mai mult decât viața. Și decât viața altora? Niciodată.

Mototoli epistola, par'că ar fi vroit să dea uitării secretul ce cuprinsese. Copiii vorbeau tot mai tare și lărmuitor. Unul începe să plângă: poate s'a lovit. Idiotul n'a mai stat pe gânduri. Frânge în sute de bucăți epistola, pe cari le aruncă în vânt... Ca și fulgii de zăpadă se așezau printre crengile arborilor...

Tradusă de: Mugurel.

◆◆ SEGEDINUL E ORAȘ VESTIT ◆◆

Acolo se pot căpăta cele mai ieftine Orologe și bijuterii, mai ieftine de cât ori unde. Nu-i de lipsă să ne dăm bani în mâni străine. Cine vrea să se convingă despre toate acestea, să ceară un catalog mare ilustrat, ce se trimite gratuit, dela **Scheiner Samu, juvârgiu în Szeged**. Acolo se capătă un orologiu de argint dela 5 floreni începând, inel de aur, cu 14 carat dela 2 fl. 50 cr. în sus, cercei de aur dela 1 fl. 50 în sus, lanț (colier) aur 4 fl. 50 cr. un orologiu de nikel dela 2 fl. 50 cr. în sus, un vecker dela 1 fl. 50 în sus.

lung. Mar. Iarca, Ștef. Cotoară din Cernat. N. Sperchez, Zărnești. N. Ilie, I. Sporea, I. Iona, din Feldioara, V. Creangă, din Hălciu. N. Crivăț, din Sânpetru. N. Hamzea, din Paloș, G. Todorache, din Holbav. I. Georcescu, din Poiana. G. Preșmărean, Aurel Oancea, I. Stoicoviciu, D. Marcea, G. Popescu, St. Popoviciu, Z. Butnar, C. Mușlea, B. Prișcu, G. Govna, I. Suci, (Tocile), toți din Brașov. N. Iona, din Deva. I. Roman, din Vulcan. I. Pușcariu, N. Comșa, din Târlungeni. B. Tîpeiu, din Râșnov. N. Boș, Predeal-Bran. A. Goicea, Herman, V. Herețiu, Bod. N. Rădoi, Dobolii inf., Lăpădat, T. Cristof, din Săliște, D. Martin, Bărsta, N. Lepedeanu, Bacifalău. N. Odor. Porcheș.

Aderează: N. Simulescu, Mercurea. I. Vuia, Comănești. Furdul Simulescu, din Abrud. Frățilă, Râșinari. I. Marcu, Bocșa-germană. Rosca, Alba-Iulia. V. Muntean, C. Țițiu, A. Kovoci, E. Reit, toți din Sighișoara. L. Taus, Neguliciu, P. Danci, Ir. Socaciu, toți din Fântâni. N. Runceanu, I. Buta, I. Dan, I. Bica, toți din Bran. Jula, din Brad. I. Groșorean din Clușa.

Invățătorii din tractele protopresbiteriale: Abrud, Săliște, Sibiu, etc.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 20 Octombrie 1906.

Dela societatea Petru Maior. În vederea de constituire de Duminecă 14 l. c. societății studenților români »Petru Maior« din Budapesta s'a ales următorul nou comitet:

Președinte: Pompiliu Nistor, (medicină) Vice-pres. Nicolae Vlaicu, (matematici) secretar. Nicolae Negruț, (litere) casier: Ioan Moina (drept), bibliotecar: Traian Crașovanu (drept) vice-bibliotecar: Sabin Evuțianu (litere) controlor: Dumitru Marcu (tehnica) Notari. Petru Bucșan (medicină) Ioan Motoc (drept) econom Adam Iancu (med.)

Comisia literară: Const. Bocșan (drept) Onisifor Ghibu (litere) Simion Socanu (litere) Adam Iancu (medicină) Ioan Motoc (drept) Petru Suci (litere).

Nădăjduim, că societatea care cuprinde anul acesta atâția membri de valoare nu-și va mai risipi puterile și timpul în desbinări interne.

Noroc și an mănos!

Este de regretat indiferența și nepăsarea majorității studențimii noastre pentru singura instituție unde-și pot îmbogăți cultura românească. Mai mult de jumătate dintre studenți nu sunt înscriși membri ai societății. Dacă în termen de o lună nu-și vor face această elementară datorie, făgăduim a-i da în vileag.

Emigrările. Pe teritoriul comitatului Trenčén numărul emigranților în loc să scadă se mărește pe fiecare zi. În această lună au emigrat 2746 de inși, un număr cu mult mai mare ca în această lună a anului trecut.

Un conzul despre sultan. Mipatovici, fost conzul sârb la Constantinopol, care trăiește în relații de prietenie cu sultanul Abdul Hamid, publică în »Fornightly Review« lucruri foarte interesante despre padisah. Sultanul e foarte simpatic, vrednic de iubirea tuturor și foarte sensibil. Când telegramele spuneau despre logodna regelui Alexandru cu draga Mașina — scrie conzul — sultanul m'a chemat la sine și m'a rugat să-i câștig fotografia miresei. Lam ascultat. Sultanul privea timp îndelungat

la fotografie, apoi făcu observarea, că mireasa e foarte frumoasă și are ochi admirabili.

— Nu pot să înțeleg, — zice liniștit, — că regele Alexandru, care se vede bărbat foarte tânăr, cum poate să facă un pas atât de greșit. Va veni vremea, când și el va observa, cât de neprecaut a fost.

Apoi după o pauză îndelungată și după ce se profundă în cugete, continuă:

— Dar suntem îndreptățiți să-l acuzăm? Avem dreptul să-l supunem critice? Poate omul să încunjure ce-i scris în cartea sorții? Și să nu uităm, câtă putere are spiritul. Cine este bărbatul tare, care să nu devie învins, dacă e singur cu femeea pe care o iubește? Oare nu se întâmplă, ca fiecare dintre noi să comită câte o greșală? Caută amorul rang sau domnie? Intreabă oare amorul, că ce va zice tata sau mama? Ascultă sfaturile minții sănătoase? Hotărît, că n'avem dreptul să ne rădem de nebuniile unui tânăr, îndreptat, când se știe, că Alexandru e foarte îndrăgostit de Draga. Ii voi trimite urările mele de bine și-i voi spune, că mă voi bucura în totdeauna dacă voi auzi cât e de fericit.

Relicve din mormântul lui Carol cel Mare. Un comitet de savanți germani a examinat obiectele scoase din cripta dela Aix-la-Chapelle. Un covor s'a constatat, că datează din secolul 9-lea și că e de proveniență din o manufactură din Bizanț.

A doua bucată de stofă e de mătase și e postumă morții lui Carol-cel-Mare. Are desenhuri safanide reprezentând fațe în jurul arborului vieții.

Ea e dăruită de Ferdinand II, după sanctificarea marelui împărat și datează dela 1200.

Se știe, că mormântul lui Carol-cel-Mare a fost deschis de trei ori dela 906 încoace.

Cununie. Dl Alexandru Teaha ales preot în Leasa își va serba cununia cu dragălașa dsoară Cornelia Moldovan în 15/28 Octombrie în biserica gr. or, română din Halmagiu.

Să fie în cias norocos.

Orbii și mușii din Germania: La 12 Octombrie st. n. a. c. se împlinesc o sută de ani dela întâia instituție pentru îngrijirea orbilor și mușilor din Germania.

Louis Braille un francez hugenot a inventat la 1820 un alfabet pentru orbi compus din puncte și linii pipăibile.

D'atunci a început organizarea învățământului orbilor numit: Blinden-Doheim.

E surprinzător, că numărul surdo-mușilor e mai mare decât al orbilor. Cu ocazia statistice populației din 1900 s'a constatat, că în Germania sunt 34.334 de orbi iar surdo-muși sunt 48.750. Surdo-muși și orbi, în același timp sunt 340. Aceștia sunt cei mai nenorociți dintre toți.

D'un timp încoace orbilor li-se dă și un învățământ manual.

Unelte economice. Comitetul central al »Reuniunii« române de agricultură din comitatul Sibiu vestește pe economii nostri, că comitetul lor pune la dispoziție spre folosire, pe lângă purtarea cheltuelilor de transport, plugul sistem Sack și grapa de fânațe (mușchi).

Uneltele se dau cu preferință membrilor Reuniunii locuitori în comunele, unde asemenea unelte nu s'au folosit până acum, și se iau în primire dela subscrișul secretar. Aceste unelte la dorință se pot cumpăra dela Reuniune cu preț convenabil.

Cartoforii din strada Csengery. Am amintit și noi despre cuibul de cartofori, ce l-au descoperit detectivii din Budapesta, în strada Csengery, în casa lui Bod Elek. Eri s'a adus sentința asupra cartoforilor și judecătoria a pedespsit pe Bod Elek, proprietarul casei, la o lună închisoare și 100 coroane amendă în bani. Pe Halász Péter, Rónay László, Ronay Elemér, Kemere Kálmán și Putnokoy Elemér la câte 50 coroane.

Ceialți au fost achitați.

Un sat atăcat de urși. Ni-se scrie: Comuna Șercăița (com. Făgăraș), începând cu luna

lui Septembrie a fost teatrul urșilor, ce au tăbărit dela munți cu căderea zăpezei prea timpurie din aceea lună. În 27 Sept. s'a aflat căutându-și de mâncare un urs grozav de mare, prin grădinile locuitorilor acestei comuni, care fiind ocolit de oameni înarmați, a scăpat sănătos.

Iar în ziua de 5 Oct., când se luminează de ziua, Irimie Șerbănuța, mergând către sură a aflat în grădină o ursoaică cu 2, pui care sărind în curte a eșit în stradă și continuându-și drumul în dragă voie prin centrul comunei, a eșit la câmp. În aceea zi fiind urmărită de dl adv. dr. Pralea dimpreună cu alți vânători a fost ocolită în tufișul din apropierea comunei. Incepându-se goana, ursoaica cu cei 2 pui, numai cu mare greutate, în urmă având vre-o 4 câni și gonaci îndrăzneți, a voit să se miște din loc, dar' răgneteale ei înfiorătoare producând groază în cei-ce o urmăreau, în urma a două împușcături neizbutite, a scăpat în direcțiune opusă.

În 14 Oct. seara pe la orele 8 ursoaica din nou a intrat în sat căutându-și hrană pe ulițele comunei. A fost însă huiduită de oameni cu lămpașe aprinse. Iar dimineața s'a aflat un porc mare mâncat în fundul grădinei, iar juncii văduvei Maria Boroș, după ce a fost alungați aflându-i la pășune în apropierea comunei, unul a fost prins, omorît și mâncat, iar celalalt s'a întors acasă.

Astfel de scene s'a petrecut în comuna noastră în timpul din 27 Septembrie până azi.

Oraș ars. După informațiile ziarului »Daily Telegraph«, orașul Seneca, ce are o populație de 1200 de locuitori, a fost incendiat de către Negri. Verosimil e o răzbunare la mijloc, deoarece în urma rezelului avut cu Negrii, colegiul din Seneca a Negrilor a fost pustit.

Slavă modernă. În o foaie americană a apărut un anunț de tot curios. Dsoara Elisabeta Magie voiește să se mărite, făcând oferte de căsătorie, foarte ciudate. Ea consideră viața conjugală de o slăvie, deci femeea este slava bărbatului. După aceasta concepție a ei face concluzia, că femeea e în drept să se vândă.

Astfel ea scrie licitație asupra ei și cine va da mai mult, acelaia îi va fi slavă în întreaga viață. Iată anunțul ce-l publică. Nu o fată devine slava unui bărbat, dar' aceasta e o chestie privată, ce nu mă privește. Dacă eu pe cale publică voesc să ajung slava cuiva, urmăresc scopul să mi-se dea prețul, ce corăspunde valorii mele. Valorez aproximativ 48.000 de coroane, căci tatăl-meu, care a fost un mare ofician, atât a cheltuit pentru creșterea mea. Ca scriitoare câștig la săptămână 48 de coroane. Sunt curioasă a ști, că oare d-nii ce iubesc slavele, cât vor da pentru o slavă americană? Sunt fată inteligentă, tină, bine crescută, cinstită, suflet poetic, cu inclinări filosofice, fată deamă de a fi soție, brunetă, cu ochi mari, buze subțirele, dinți frumoși, nu sunt prea frumoasă, dar' draguță și de caracter. Și deși sunt foarte religioasă, nu sunt bigotă. Nu știu coase, dar' știu să croesc haine de model, dacă merg în hale, nu știu să fac deosebire între carne, dar știu să fierb foarte bine. Nu mă pricep la contabilitate, dar' știu să vorbesc frumos. Nu presupun despre mine, să fiu originală în concepții, căci doar' slavă doresc să fiu.

Dsoara Magie a primit până acum o sumedenie de oferte de căsătorie.

Acesta i-a fost scopul:

Un om fără suflet. Poliția din Budapesta a deținut eri pe Filipp Károly, diurnist în ministerul de interne, acuzat fiind, că și-a omorât soția. Soția lui a murit înainte de aceasta cu un an, dar poliția nu mai acum a putut descoperi lucruri, cari îl vor duce pe bărbatul fără suflet în pușcărie.

Viața conjugală a lor la început a fost destul de fericită. Mai târziu însă el a dus o viață destrăbălată, și păcatele sale îndrăsnise să le mărturisească și soției lui. Soția l'a rugat nu odată să se lase de acel trai păcătos și să-i fie milă de ea.

Perge és Rozslay utóda

fabrică de mașini și de pluguri pentru economie în Oradea-Mare.

Recomandă fabricație proprie de pluguri din cea mai bună calitate. o o o

Pentru fle-care preț i-a răspundere.

Magazin mare de grape, ciururi, crama, zdrobitoare de struguri și tăletoare de pale.

N-a ascultat-o, ci atunci îi ripostă.

— Dacă nu-ți place, divorțează.

Ea și-a iubit bărbatul cu mult mai tare, de cât să se poată hotărî la acest pas. Văzând în sfârșit, că nu-i nădejde de a îndrepta pe soțul ei, în nemărginită durere și desperare a început să bea. Bani, ce ajungeau în mâna ei, îi dădea pe băutura. El de câte ori o vede în stare de beție, o bătea fără de milă, până ce o lăsa mai mult moartă decât vie. În urma loviturilor grele, a devenit epileptică.

În o zi reintorcându-se acasă și văzându-o beată, a bătut-o cu un baston de fier, până ce biata de grelele loviri a leșinat. Atunci a mers după medic, chemându-l, zicând-i că soția lui e foarte bolnavă.

Pe când medicul sosise, era deja moartă. Urmele de lovituri a dat de bănuit medicul. A raportat poliției, cerând cercetare. Sub decursul cercetării vecinii au mărturisit lucruri îngrozitoare despre bărbat, au mărturisit cum ea se rugă să-i fie milă și să nu o chinuească în mod atât de barbar.

Poliția l-a deținut și dus închisoare.

— **Premiat.** Koch Jenő, fabricant de cuptoare de Meidlinger a fost premiat la expoziția națională din București cu *medalia de aur*.

— **La transportarea motoarelor și a asortimentelor mașinilor cu motoare** cel mai bun rezultat l'a ajuns renumita colonie de motoare *Kállay F. és Társa din Budapesta XI strada Nagymező*. Asortimente mașinilor cu motoare a sus numitei firme, tot așa motoarele cu benzin, oleu de minerale transportate spre scopuri industriale și de moară sunt foarte potrivite atât în privința dezvoltării muncii precum și în privința ieftinătății cheltuielilor, încât nici n'are nevoie de altă laudă. Cine deci voeste să cumpere motor bun, ieftin și pe deplin perfect, poate să ceară dela firma aceasta cataloage și preliminare: *Kállay motortelep, Budapesta, XI strada Nagy-mező*.

Fii băgător de seamă la exactitatea adresei.

— **In Arad**, strada Forray-u. 2/b, vis-à-vis de drougheria Nádas, orolojerul și juvraul

Zinner Vilmos

desface prăvălie de oroloage și juvaerice, ba chiar vinde prăvălia.

— **Femeile engleze**, nici odată nu folosesc la față decât «Lapte de castravete» ce se găsește în adevărată calitate engleză în farmacia Balassa K., în Budapesta—Erzsébetfalva. E de efect sigur și e nesticăcios, ce deja după folosire de 2—3 ori înlătură ori-ce pete de pe față și aceleia îi dă tinereța și fineța.

Să grijim ca pe fiecare sticlă numele «Ballassa» să se găsească. Sticla cu 2 coroane, săpunul englez de castraveț 1 cor., pudră de castraveț 1'20 Se află în toate farmaciile. Prin postă se capătă din farmacia lui Balassa Kornel, Budapesta — Andrassy-ut 47.

Se capătă în Arad la farmacia Földes Kelemen și la drogueria lui Vojtek și Weisz.

— **Atragem atențiunea on. cetitori ai ziarului nostru** asupra inseratului *Balla Sándor*, farmacist în Hódmező-vásárhely, Főter.

— **Atragem atențiunea on. cetitori asupra anunțului lui Pártos Lajos.**

— **Au sosit bijuteriile de moda cea mai răspândită.** Mare asortiment de tacămuri de argint. Oroloage de aur, argint și oțal de buzunare. Un departament separat se găsește fabricațiuni de argint china de prima calitate.

Grallert S. és fia, Arad, Piața Andrassy nr. 22.

Poșta Administrației.

Vasiile Beleş, paroch Kétegyháza. Am primit 10 Cor. în abonament pe sem. II. 1806.

Convocare.

Despărțământul protopopesc *Buteni* al »Reuniunii învățătorilor români« dela școalele populare conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII, își va ține proxima ședință Joi, în 19 Octomvrie (1 Nov.) 1906, în comuna *Șilindia*, în școala învățătorului L. Dublea, la care toți membrii despărțământului și binevoitorii școlii sunt poftiți.

PROGRAMA:

1. Participarea la chemarea Duhului sf. la orele 8 a. m.
 2. Azistare la prelegerile învățătorului Liviu Dublea.
 3. Cuvântul de deschidere.
 4. Constatarea membrilor prezenți și înscrierea de membrii noi.
 5. Reflexiuni asupra prelegerilor.
 6. Executarea concluzelor adunării generale.
 7. »Disciplina și jocul ca baza culturii etice în școala poporală« dizertațiune de Liviu Dublea.
 8. »Învățătorii și pomăritul,« dizertațiune de I. Borlea.
 9. Propuneri și interpelări.
 10. Fixarea locului și timpului proximei ședințe.
 11. Autenticarea protocolului.
 12. Incheierea.
- Bodești, la 2/15 Octomvrie 1906.

Nicolae Boscai,
președinte.

Ioan Roșu,
secretar.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Analele »Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș« 1860—1905 edate prin comitetul Asociațiunii.

»Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român« din biblioteca despărțământului Cluj.

N-rii următori: 4. Intâilul ajutor la nenorociți; 5. Cultivați pomii; 6. Cum trebuie să lucrăm pământul? 7. George Barițiu.

Fiecare număr se poate căpăta la tip. »Carmen,« Petru P. Barițiu cu prețul de 20 fileri, în Cluj.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 19 Octomvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100—clgr.)	7.14—7.15
Secară pe 1907.	6.50—6.51
Orz pe 1907.	7.05—7.06
Cucuruz pe Iulie	6.03—6.04
Cucuruz pe 1907	5.11—5.12
Grâu pe Aprilie 1907	7.44—7.45

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7.15—7.16
Grâu pe Aprilie 1907	7.44—7.45
Secară pe Aprilie 1907.	6.51—6.52
Ovăs pe Octomvrie	6.86—6.87
Cucuruz pe Iulie	5.03—5.04
Cucuruz pe 1907	5.15—5.16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 klgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 klgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei, 250—260 klgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: **Sever Bocu.**

Editor proprietar: **George Nichin.**

5859/1906, tkv. sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A bjenői kir. bíróság mint tkvi hatóság közhirrre teszi, hogy Mang Juon apáti lakósnak Bottás Flore apáti la-

kos végrehajtást szenvedő elleni 42 K. tőkekövetelés és jml. lékai iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelő minnek folytán az aradi kir. tsvszék és a bjenői kir. bíróság területén fekvő és az apáti 350. sz. tkvben A+I sor. (722-723.) hrsz. foglalát 2/4. részben Bottás Onucz, 1/4. részben Bottás Togyer és 1/4. részben Bottás Flore tulajdonú bépező 800 []-öles beltelek az azon lévő házzal a végrehajtási törvény 156. §-a alapján egészben 682 K. kikáltási árban az

1906. évi nov. hó 24.-ik napjának d. e. 10 órája

Apáti községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a következő feltételek alatt fog eladati:

1. Ha a kikáltási áron felül ígérlet nem tétetik, az elverendő ingatlan a kikáltási áron alól is el fog adati.
2. Árverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárjánál 10%-át, vagyis 68 K. 20 f.-t készpénzben, vagy az 1881. évi nov. 1-én 3333. sz. igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirokban a kikáltotti tezeibe letenni, avagy az 1881. LX. tcz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezésétől kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltattani.
3. Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben, de pedig az első az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számított 30 nap alatt, a harmadikat pedig ugyanazon naptól számított 45 nap alatt s minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 5% kamatokkal együtt szabályszerű letéti kérvény kapcsában az 1881. december 6-án 3942-5 I. M. sz. alatt kelt rendeletben előírt módon a butyini kir. adóhivatalnál mint birói letétpénztárnál befizetni.

A bánatpénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos írt alatt ezen kir. járásbíróóság telekkönyvi hatóságánál, továbbá Apáti, Barakony és Somoskesz községek előjáróságánál megtekinthetők.

Borosjenő, 1906. évi szeptember hó 15-én.
Kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

Székely,
kir. bíró.

Deosebire mare

este într'o casă unde copiii în loc să fie bolnavi, vicioși, slăbuți și iritabili, sunt sănătoși și vioși. Mijlocul cel mai bun de a fi și rămânea copiii sănătoși, este *Emulsiunea lui Scott din untură de pește cu Hypophosphiti* de var și natron. Preparat care ajută foarte mult la dezvoltarea și întărirea sănătății copiilor. Emulsiunea lui Scott are gust bun și dulce, e ușor de luat și de mistuit, există apetitul, regulează întreg sistemul de circulație, de aceea superioară unturii de pește obișnuite.

Semnul, că *Emulsiunea lui Scott* e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. **BUDAI EMIL**, »Városi Gyógyszertár«
BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original C. 2W
Se află în fiecare apotecă.

Avis.

În cancelaria subscrisului **un candidat de avocat** află imediat aplicare.

Candidații cu pracsă sunt preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post să se adreseze în scris, comunicându-mi și condițiunile.

Hațeg (Hátzeg) 10 Oct. 1906.

Dr. Gavril Suciu,
avocat.

Atențiune!

Aduc la cunoștința p.t. public, că aici în

ARAD,
strada Deák Ferencz nr. 20
lângă hotelul «V A S S»

din fabricatele fabricantului de cuptoare din **Timișoara** (Temesvár), alui

Pucher András,

din fabricate de prima calitate din țară po-

trivite pentru încălzit cu lemne, cărbuni și cocs, pentru sporurile, vanele de scaldă și lespezile de pereți, putându-se face totodată și eventualele comande pentru curățiri, reparaturi și altele.

Prețuitul sprijin al onoratului public îl cere cu tot respectul:

PRODANOVITS DÖME.

Se fondat la anul 1874.

HAINE

pentru bărbați,
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate, cele mai moderne, cel mai bun croi, paltoane și pardesii de toamnă și de iarnă în cele mai favorabile condiții și mai ieftine prețuri la

Moskovitz Zsigmond

Liferantul inteligenței române

A * R * A * D,

Edificiul teatrului.

Filiala în Piața libertății Nro. 1.

Toate vestmintele gata, la dorință se întocmesc conform corpului, fără alta renumerație.

În fiecare săptămână
MARFĂ NOUĂ!

Telefon Nro. 534.

Mare magazin de specialități din Paris, servicii ieftine, servicii punctuali.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUVARĂ.

1905.
1 Octombrie

115092854
1570485
60615532
25123169
11999666
15153610
2930477
5748590
588140
430419
80034810
—
8837671
33381840
361507263
12000000
19880604
3016596
244289140
1560783
725330
80034810
—
361507263

ACTIV

81497854	Reserva metalică Aur	83273574
33595000	Trate Aur	33595000
	Argint și diverse monete	
	Portofoliu Român și Străin	
	*) Impr. contra ef. publice	9034600
	" " " " în cont curent	21527884
	Fonduri publice	
	Efectele fondului de rezervă	
	" " amortisarea imob. și material	
	Imobili	
	Mobiliér și Mașini de Imprimerie	
	Cheltueli de Administrațiune	
	Deposite libere	
	" " & provizoria	
	Conturi curente	
	Conturi de valori	

1906.
23 Septembrie 30 Septembrie

116963499	116868574
657587	697537
93891313	88315456
30032635	30562484
11999924	11999924
14796390	14796390
2903324	2903324
5770775	5770775
604678	604705
468481	484643
85704250	84576800
7067500	32288500
6903241	11642993
21936062	23210123
399699659	424722228
12000000	12000000
21402642	21402642
3253368	3253368
267756200	268605740
1646498	1646498
869201	948680
85704250	84576800
7067500	32288500
399699659	424722228

PASIV

Capital	
Fond de rezervă	
Fondul amortisării imobilelor și material	
Bilete de Bancă în circulațiune	
Profituri și pierderi	
Dobânzi și beneficii diverse	
Deposite de retras	
" " " & provizoria	
Scomptul 5%	*) Dobânda 5%

Mare magazin de specialități din Paris.

am deschis mare deposit

de instrumente medicale, legături, pentru vătămări, fâșii de legat pânțele, suspensorii, precum și articii optici, ca: ocheanuri pentru teatru și tabere militare și tot felul de ochelari

în ARAD, piața Andrássy Nr. 22.

Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:

Deutsch Mihály.

Mare magazin de specialități din Paris.

TELEFON 81-31.

Beitz János

strugărie și fabrică de cheiu și bile de fildeș pentru biliard

VII., str. Akác nr. 52 BUDAPEST VII., str. Akác nr. 52

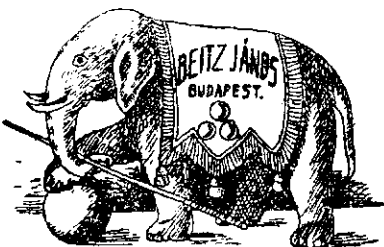
Bile de fildeș pentru biliard, cheiuri, domino, șac, piele veritabilă franceză pentru cheiu, cretă verde și vinată pentru cheiu, tot felul de provisiuni pentru fumat, bile „LIGNUM SANCTUM”, mare asortiment de pănuși de lemn de carpin și corin.

În magazin se pot găsi cheiuri întrebuițate și bile de biliard.

Bile întrebuițate se cumpără pe lingă prețuri bune și se schimbă.

Piază cea mai fină de Kamgaru și Tafel pentru masa de biliard se poate găsi ori și cind în magazinul meu.

Modele gratuit.

LIPCSEI KÁROLY

LĂCĂTUȘ DE EDIFICII ȘI MOBILE

Pregătitor de griloaje de sîrmă, paturi și mobile de fier

Budapest, VII., str. Alsó Erdősor 1.

Pregătește tot felul de plăci de oțal nesurăietoare, vase de vapor, apoi mobile de fier, dricale de sîrmă, grilaj opinos de oțal, sîrmă, ciururi, precum tot felul de lucrări ce cad în această branșă, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Prețurile dricurilor de sîrmă: { cu ramă de fier bucata 11 cor. „ „ „ lemn „ 7 „

Alianța

Măestrilor de Mobile din Arad

vis-à-vis cu ușa principală a teatrului.

Recomandă bogatul magazin de mobila cea mai modernă, lucrată exclusiv de
maiestrii aradani

mare, asortiment de perdele,

diferite covoare și couverturi

din scopul nostru a aduce în contact direct publicul cu maiestrii, punem la dispoziție
onoratului public.

**Mobila cea mai bună cu prețurile cele mai
favorabile.**

Cu planuri servim gratuit!

Cu planuri servim gratuit!

Protejarea onor. public o cere:

Az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete

mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Splendida iluminatie seara până la ora 11